Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

20 януари 2021 година*

„Преюдициално запитване — Директива 2004/83/ЕО — Минимални стандарти относно условията за предоставяне на статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила — Качество на бежанец — Член 2, буква в) — Прекратяване на статута на бежанец — Член 11 — Промяна в обстоятелствата — Член 11, параграф 1, буква д) — Възможност за получаване на закрила от страната на произход — Критерии за преценка — Член 7, параграф 2 — Финансова и социална подкрепа — Ирелевантност“

По дело C-255/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Второинстанционен съд (отделение по имиграция и убежище), Обединеното кралство) с акт от 22 март 2019 г., постъпил в Съда на 26 март 2019 г., в рамките на производство по дело

Secretary of State for Home Department,

срещу

OA,

в присъствието на:

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR),

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: Ал. Арабаджиев, председател на състава, K. Lenaerts, председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия във втори състав, A. Kumin, T. von Danwitz (докладчик) и P. G. Xuereb, съдии,

генерален адвокат: G. Hogan

секретар: C. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 27 февруари 2020 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за правителството на Обединеното кралство, от Z. Lavery и J. Simpson, в качеството на представители, подпомагани от D. Blundell, barrister,

* Език на производството: английски.

– за френското правителство, първоначално от A.-L. Desjonquères, A. Daniel, D. Colas и D. Dubois, а впоследствие от A.-L. Desjonquères, A. Daniel и D. Dubois, в качеството на представители,

– за унгарското правителство, от M. Z. Fehér и R. Kissné Berta, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, първоначално от A. Azema, M. Condou-Durande и J.Tomkin, а впоследствие от A. Azema и J. Tomkin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 30 април 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, буква в), член 7 и член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 304, 2004 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 52).

2 Запитването е отправено във връзка със спор между Secretary of State for the Home Department (министър на вътрешните работи, Обединеното кралство) и OA, сомалийски гражданин, относно отнемане на статута му на бежанец.

Правна уредба

Международното право

3 Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г. (*Recueil des traités des Nations unies*, том 189, стр. 150, № 2545 (1954), влиза в сила на 22 април 1954 г. Конвенцията е допълнена с Протокола за статута на бежанците, сключен в Ню Йорк на 31 януари 1967 г. и влязъл в сила на 4 октомври 1967 г. (наричана по-нататък „Женевската конвенция“).

4 Съгласно член 1, раздел A, точка 2, първа алинея от Женевската конвенция терминът „бежанец“ обхваща всяко лице, което „при основателни опасения от преследване по причина на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политически убеждения, се намира извън страната, чийто гражданин то е, и не може да се ползва от закрилата на тази страна, или не желае да се ползва от такава закрила поради тези опасения; или, бидейки без гражданство и намирайки се извън страната на своето предишно обичайно местоживеене в резултат на подобни събития, не може да се завърне или, поради такива опасения, не желае да се завърне в нея“.

5 Член 1, раздел C, точка 5 от посочената конвенция гласи:

„Тази конвенция прекратява действието си върху всяко лице, попадащо под разпоредбите на раздел A, ако това лице:

[…]

5) не може повече да се отказва от ползването на закрила от страната на своето гражданство, тъй като обстоятелствата, на основание на които то е било признато за бежанец, са престанали да съществуват.

Разпоредбите на тази точка не се прилагат по отношение на бежанец, попадащ под определението на раздел А, точка 1, при условие че той посочи убедителни причини, произтичащи от предишно преследване, за своя отказ да се ползва от закрилата на страната, чийто гражданин той е“.

Правото на Съюза

6 Съображение 3 от Директива 2004/83 посочва, че „Женевската конвенция и Протоколът към нея представляват крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците“.

7 Член 1 от тази директива гласи:

„Предмет на настоящата директива е установяването на минимални стандарти относно условията, на които трябва да отговарят гражданите на трети страни или лицата без гражданство, за да могат да кандидатстват за статут на бежанец, или на лицата, които по други причини имат нужда от международна закрила, и относно съдържанието на предоставената закрила“.

8 Съгласно член 2, букви в)—д) от посочената директива:

„За целите на настоящата директива:

[…]

в) „бежанец“ е всеки гражданин на трета страна, който поради основателните си опасения от преследване по причина на своята раса, вероизповедание, националност, политическите си възгледи или принадлежността си към определена социална група се намира извън страната, чийто гражданин е той, и който не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази страна, или всяко лице без гражданство, което, като се намира по горепосочените причини извън страната на обичайното си местожителство, не може или поради своите опасения не желае да се завърне в нея и което не попада в приложното поле на член 12;

г) „статут на бежанец“ е признаването от държава членка на качеството на бежанец на гражданин на трета страна или на лице без гражданство;

д) „лице, което може да търси субсидиарна закрила“ е всеки гражданин на трета страна или всяко лице без гражданство, което не отговаря на условията за бежанец, но за което има сериозни и потвърдени основания да се смята, че ако бъде изпратено обратно в страната си на произход, или в случай на лице без гражданство — в страната на обичайното си пребиваване, би било изложено на реална опасност от тежки посегателства, така както те са определени в член 15, като по отношение на това лице не се прилага член 17, алинеи 1 и 2, или като се взема под внимание опасността, това лице не може или не желае да получи закрилата на тази страна“.

9 Член 7 от същата директива, озаглавен „Субекти на закрилата“, в параграфи 1 и 2 предвижда:

„1. Закрилата може да бъде предоставена от:

а) държавата; или

б) партии или организации, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия.

2. Обикновено закрила се предоставя, когато субектите, посочени в параграф 1, вземат разумни мерки, за да попречат на преследването или на тежките посегателства, между другото, чрез съществуването на ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и когато молителят има достъп до тази закрила“.

10 Съгласно член 9 от Директива 2004/83, озаглавен „Актове на преследване“:

„1. Актовете, считани за преследване по смисъла на член 1[, раздел A] от Женевската конвенция:

а) трябва да бъдат достатъчно сериозни по своето естество или по повторяемия си характер, за да представляват тежко нарушение на основните права на човека, и по-конкретно на правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на член 15, параграф 2 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи[, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., наричана по-нататък „ЕКПЧ“], или

б) трябва да представляват съвкупност от различни мерки, включително и нарушения на правата на човека, която да бъде достатъчно тежка, за да засегне индивида по начин, сравним с посоченото в буква а).

2. Актовете на преследване по смисъла на параграф 1 могат да вземат по-конкретно следните форми:

а) физическо или психическо насилие, включително и сексуално насилие;

[…]

3. Съгласно член 2, буква в) между мотивите, посочени в член 10, и актовете на преследване по параграф 1 трябва да има връзка“.

11 Член 11 от тази директива, озаглавен „Прекратяване“, предвижда в параграф 1, буква д) и в параграф 2:

„1. Всеки гражданин на трета страна или лице без гражданство престава да бъде бежанец в следните случаи:

[…]

д) ако той не може повече да продължи да отказва получаването на закрила от страната, чието гражданство има, след като обстоятелствата, в резултат на които той е бил признат за бежанец, са престанали да съществуват;

[…]

2. При прилагането на параграф 1, букви д) и е) държавите членки преценяват дали промяната в обстоятелствата е достатъчно значителна, а не с временен характер, за да може опасението на бежанеца от преследване да не бъде разглеждано като основателно“.

12 Член 15 от посочената директива, озаглавен „Тежки посегателства“, предвижда:

„Тежките посегателства са:

а) смъртното наказание или екзекуцията, или

б) изтезанието или нечовешкото или унизителното отнасяне или наказание, наложени на молител в страната му на произход, или

в) тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен вътрешен или международен конфликт“.

13 Директива 2004/83 е отменена, считано от 21 декември 2013 г., с Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 337, 2011 г., стр. 9). Съгласно съображение 50 от последната директива Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия не участва в приемането на посочената директива и не е обвързано от нея, нито от нейното прилагане.

Правото на Обединеното кралство

14 Член 4, параграфи 1 и 2 от Refugee or Person In Need of International Protection Regulations 2006 (Правилник от 2006 г. за бежанците или лицата, които се нуждаят от международна закрила) гласи:

„1. При определяне дали дадено лице е бежанец или лице, което може да се ползва от хуманитарна закрила, закрилата срещу преследване или срещу тежко посегателство може да бъде предоставена от:

a) държавата; или

b) партии или организации, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия.

2. Обикновено закрила се предоставя, когато субектите, посочени в параграф 1, букви a) и b), вземат разумни мерки, за да попречат на преследването или на тежките посегателства чрез съществуването на ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и когато лицата, посочени в член 1, имат достъп до тази закрила“.

15 Член 338A от Immigration Rules (Имиграционен правилник) гласи:

„Статут на бежанец, предоставен съгласно член 334, се отнема или не се подновява, в случай че членове от 339A до 339AB са приложими. […]“.

16 Съгласно член 339A от този правилник:

„Настоящият член се прилага, когато министърът на вътрешните работи е убеден, че едно или повече от изброените по-долу обстоятелства са приложими по отношение на въпросното лице:

[…]

v) ако то не може повече да продължи да отказва получаването на закрила от страната, чийто гражданин е, след като обстоятелствата, в резултат на които е било признато за бежанец, са престанали да съществуват; или

vi) по отношение на лице без гражданство, то е в състояние да се върне в страната на своето предишно обичайно местоживеене поради факта, че обстоятелствата, на основание на които лицето е било признато за бежанец, са престанали да съществуват;

При прилагането на подточки v) и vi) министърът на вътрешните работи преценява дали промяната в обстоятелствата е достатъчно значителна, а не с временен характер, за да може опасението на бежанеца от преследване да не бъде разглеждано като основателно“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

17 OA е сомалийски гражданин с произход от Могадишу (Сомалия). Той принадлежи към малцинствения клан Реер Хамар.

18 През 90-те години OA и неговата съпруга по онова време стават жертва на множество тежки и насилствени посегателства, извършени от военни формирования Хавие в Могадишу.

19 През 2001 г. те бягат от Сомалия и отиват в Кения. През същата година тогавашната съпруга на OA влиза в Обединеното кралство и получава статут на бежанец поради посоченото в предходната точка преследване.

20 През 2003 г. OA отива в Обединеното кралство и получава статут на бежанец там като лице на издръжка на тогавашната си съпруга.

21 На 8 юли 2014 г. министърът на вътрешните работи уведомява OA, че възнамерява да му отнеме статута на бежанец.

22 С решение от 27 септември 2016 г. министърът на вътрешните работи отнема статута на бежанец на OA поради промяна в обстоятелствата в страната му на произход и го изключва от хуманитарната закрила съгласно националния закон в областта на имиграцията, като същевременно приема, че връщането на OA в страната му на произход не нарушава задълженията на Обединеното кралство по член 3 от ЕКПЧ.

23 OA подава жалба срещу това решение пред First-tier Tribunal (Immigration Chamber and Asylum) (Първоинстанционен съд (отделение по имиграция и убежище), Обединено кралство). Този съд постановява първото съдебно решение, с което отхвърля изцяло жалбата на OA, а след това, след отмяната на това решение от Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Второинстанционен съд (отделение по имиграция и убежище), Обединеното кралство), второ съдебно решение, с което частично отхвърля посочената жалба.

24 След като отменя второто решение, Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Второинстанционен съд (отделение по имиграция и убежище) занапред трябва да разгледа отново жалбата на OA.

25 Пред запитващата юрисдикция министърът на вътрешните работи поддържа, че има право да отнеме статута на бежанец на ОА поради трайна промяна в обстоятелствата в страната му на произход съгласно член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83, тъй като според него малцинствените кланове вече не са преследвани от преобладаващия клан в региона на Могадишу и държавата осигурява там ефективна закрила. В това отношение той се основава на констатациите в решението за насоки на същата юрисдикция от 3 октомври 2014 г., MOJ и др. (завръщане в Могадишу):

„ii) Поначало при завръщането си в Могадишу след период на отсъствие лице, което е „обикновен гражданин“ (т.е. няма връзка със силите за сигурност, с носител на държавна или служебна функция, с НПО или международна организация), не е изправено пред реална опасност от преследване или посегателства, която би изисквала закрила съгласно член 3 от ЕКПЧ или член 15, буква в) от Директива [2004/83] […].

[…]

vii) Лице, което се завръща в Могадишу след период на отсъствие, ще се обърне за съдействие за повторното си установяване и осигуряване на прехрана към най-близките членове на семейството си, ако семейството му живее в града. Макар че завърналият се може да потърси съдействие и от членовете на своя клан, които не са негови близки роднини, има вероятност такава помощ да се получи по-лесно от членовете на кланове от мнозинството, тъй като малцинствените кланове може да не разполагат с много възможности да предоставят такава.

viii) Значението на клановата принадлежност в Могадишу се е променило. В момента кланoвете предлагат евентуално механизми за социално подпомагане и съдействие за достъп до прехрана, като в по-малка степен изпълняват функции по закрила в сравнение с по-рано. В Могадишу няма кланови военни формирования, кланово насилие и кланова дискриминация дори за членовете на малцинствени кланове.

[…]

xi) Следователно само лица без подкрепата на клан или семейство, които не получават парични средства от чужбина и нямат реална перспектива да си осигурят достъп до прехрана при завръщането си, са изправени пред перспективата да попаднат под допустимото от гледна точка на хуманитарната закрила.

xi) От доказателствата става ясно, че не само лицата, които произхождат от Могадишу, могат да се завърнат да живеят в града, без да са изложени на рисковете, описани в член 15, буква в) от Директива [2004/83], или без да са изправени пред действителен риск от бедност. При все това обаче за лице от малцинствен клан без предишни връзки с града, без достъп до средства и без друга форма на кланова, семейна или социална подкрепа, преместването в Могадишу е малко вероятно, тъй като при липсата на средства за установяване и на някаква продължаваща финансова подкрепа съществува реална опасност то да е изправено пред липсата на каквато и да било алтернатива и да трябва да живее във временно жилище в лагер за вътрешно разселени лица, където съществува реална възможност да е в условия, които са под допустимите хуманитарни стандарти“.

26 ОА оспорва тези констатации и изтъква, че продължава да има основателни опасения от преследване в Могадишу и че сомалийските държавни органи не са в състояние да го защитят от тези тежки посегателства. В това отношение той се позовава на оценката, направена от United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (Върховен комисариат на ООН за бежанците, ВКБООН) през юни 2014 г., съгласно която положението със сигурността в Могадишу буди сериозно безпокойство, що се отнася до наличието на държавна закрила там, а

малцинствените кланове в Могадишу все още са в особено неблагоприятно положение по-специално в този град. Освен това той поддържа, че цитираното в предходната точка решение за насоки се основава на неправилно тълкуване на държавната закрила, тъй като отчасти се основава на наличието на закрила от страна на семейството или на други членове на клана, които не са държавни, а частни субекти.

27 Според данните в акта за преюдициално запитване, някои съдилища в Обединеното кралство считат, че наличието на достатъчна закрила трябва да бъде взето предвид както при преценката на обстоятелствата, свързани с „основателните опасения от преследване“, така и при преценката на обстоятелствата, свързани със „закрилата“, на която молителят не може или не иска да се позове, без обаче винаги да отговарят на едни и същи изисквания на тези два етапа. Тези съдилища считат, че макар вторите обстоятелства да трябва да се преценяват с оглед на изискванията, произтичащи от член 7 от Директива 2004/83, тези изисквания все пак не се прилагат при разглеждането на първите обстоятелства, при които следователно може да се вземе предвид всяка форма на закрила, и по-специално подпомагането, предоставено от семейството или от клана на съответното лице.

28 Що се отнася до положението на ОА след евентуалното завръщане в Могадишу, запитващата юрисдикция счита, че той би имал възможности, макар и ограничени поради намалената му мобилност, да намери работа в този град. Освен това ОА може да търси финансова подкрепа от близкото си семейство, живеещо в посочения град, от сестра си, пребивавала последно в Дубай (Обединени арабски емирства), както и от пребиваващи в Обединеното кралство членове на клана Реер Хамар, поне докато самият той успее да посрещне своите нужди в Могадишу.

29 При тези обстоятелства Upper Tribunal (Immigration Chamber and Asylum) (Второинстанционен съд (отделение по имиграция и убежище) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли понятието за закрила от страната, чийто гражданин е лицето, по смисъла на член 11, параграф 1, буква д) и член 2, буква д) от Директива 2004/83, да се разбира като държавна закрила?

2) При решаване на въпроса дали са налице основателни опасения от преследване по смисъла на член 2, буква д) от Директива 2004/83 и на въпроса дали съгласно член 7 от тази директива е налице закрила срещу такова преследване, следва ли „тестът за закрила“ или „разследването относно закрилата“ да се прилагат във връзка и с двата въпроса и, ако това е така, прилагат ли се едни и същи критерии във всеки от тези случаи?

3) Оставяйки настрана приложимостта на закрилата от недържавни субекти съгласно член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/83 и допускайки, че отговорът на въпрос 1) по-горе е утвърдителен, следва ли ефективността или наличието на закрила да се преценява само с оглед на действията/функциите на закрила на държавни субекти, или могат да се вземат предвид действията/функциите на закрила, осъществявани от частни субекти (на гражданското общество), например семейства и/или кланове?

4) Едни и същи ли са (както се допуска във въпроси 2) и 3) критериите, които се прилагат при „разследването относно закрилата“, което следва да се направи, когато се разглежда прекратяването по член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83, и тези, които се прилагат в контекста на член 7 от тази директива?“.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

30 В самото начало следва да се отбележи, че макар съгласно данните в преюдициалното запитване на ОА да е признат статут на бежанец поради актове на жестоко преследване, на които е станал жертва през 90-те години, като член на малцинствен клан в Могадишу, от военни формирования на преобладаващия клан в този град, от същите тези данни следва, че в резултат на междувременно настъпили промени в Могадишу „няма кланови военни формирования, кланово насилие и кланова дискриминация дори за членовете на малцинствени кланове“. В това отношение посоченото запитване изглежда се основава на съображението, че Федерална република Сомалия вече предоставя по принцип достатъчна закрила срещу актове на преследване, като тази закрила може все пак да бъде допълнена със закрилата, осигурена от частни субекти като семейството и клана. В този контекст запитващата юрисдикция подчертава, че без финансова или друга подкрепа от семейството или клана им сомалийските граждани, които се връщат в Могадишу, „нямат реална перспектива да си осигурят достъп до прехрана при завръщането си [и] са изправени пред перспективата да попаднат под допустимото от гледна точка на хуманитарната закрила“.

31 След това уточнение от същите данни следва, че ОА оспорва обобщените в предходната точка констатации на запитващата юрисдикция, като поддържа, че все още се опасява от преследване в Могадишу и че сомалийските държавни органи не са в състояние да го защитят от тези актове на преследване. Освен това в съдебното заседание френското правителство поддържа, че констатациите на тази юрисдикция във връзка със закрилата, осигурявана от тези органи, и с липсата на риск от преследване вече не съответстват на съществуващото понастоящем положение в Сомалия.

32 При тези условия запитващата юрисдикция следва да провери дали след завръщане в Могадишу ОА може да бъде изложен на опасност да стане жертва на актове на преследване.

По четвъртия въпрос

33 С четвъртия си въпрос, който следва да се разгледа на първо място, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83 трябва да се тълкува в смисъл, че посочената в тази разпоредба „закрила“ във връзка с прекратяването на статута на бежанец трябва да отговаря на същите изисквания като произтичащите, по отношение на предоставянето на този статут, от член 2, буква в) във връзка с член 7, параграфи 1 и 2 от тази директива.

34 В това отношение от текста на член 11, параграф 1, буква д) от посочената директива следва, че гражданин на трета страна престава да бъде бежанец, ако вече не може да продължи да отказва да се ползва от закрилата на страната, на която е гражданин, тъй като обстоятелствата, в резултат на които е бил признат за бежанец, са престанали да съществуват.

35 Тази разпоредба, както и член 1, раздел C, точка 5 от Женевската конвенция, предвиждат загубата на качеството на бежанец, когато обстоятелствата, въз основа на които то е било признато, са престанали да съществуват или, казано с други думи, когато условията за предоставяне на статут на бежанец вече не са налице. Доколкото член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83 предвижда, че гражданинът „не може повече да продължи да отказва“ да се ползва от закрилата на своята страна на произход, той предполага, че разглежданата „закрила“ е същата като тази, която до този момент не е била налице, а именно закрилата

срещу актовете на преследване поради поне един от петте мотива, изброени в член 2, буква в) от тази директива (в този смисъл решение от 2 март 2010 г., Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 65 и 67).

36 По този начин, тъй като обстоятелствата показват неспособността, или обратно, възможността страната на произход да осигури закрила срещу актовете на преследване, те се оказват решаващ елемент в преценката, водеща до предоставянето или съответно до евентуалното прекратяване на статута на бежанец. В този смисъл прекратяването предполага промяната в обстоятелствата да е отстранила причините, довели до признаването на статут на бежанец (решение от 2 март 2010 г., Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 68 и 69).

37 Предвид симетрията, въведена с Директива 2004/83 между предоставянето и прекратяването на статута на бежанец, закрилата, която може да изключи този статут съгласно член 2, буква в) от тази директива или да го прекрати по член 11, параграф 1, буква д) от нея, трябва да отговаря на същите изисквания, които произтичат по-специално от член 7, параграфи 1 и 2 от посочената директива.

38 За да стигнат до извода, че опасенията на бежанец от преследване вече не са основателни, компетентните органи трябва — с оглед на член 7, параграф 2 от Директива 2004/83 — да се уверят, че с оглед на личното положение на този бежанец субектът/субектите на закрила в разглежданата трета страна по смисъла на член 7, параграф 1, е /са взел(и) разумни мерки, за да попречи/попречат на преследването, като по-специално разполага(т) с ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на деянията, представляващи преследване, и че в случай на прекратяване на статута му на бежанец съответното лице ще има достъп до тази закрила (вж. в този смисъл решение от 2 март 2010 г., Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 70 и 74).

39 С оглед на изложените по-горе съображения на четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83 трябва да се тълкува в смисъл, че посочената в тази разпоредба „закрила“ във връзка с прекратяването на статута на бежанец трябва да отговаря на същите изисквания като произтичащите, по отношение на предоставянето на този статут, от член 2, буква в) във връзка с член 7, параграфи 1 и 2 от тази директива.

По първите три въпроса

40 С първия, втория и третия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 7, параграф 2 от Директива 2004/83 трябва да се тълкува в смисъл, че евентуалната социална и финансова подкрепа, осигурена от частни субекти като семейството или клана на съответния гражданин на трета страна, отговаря на изискванията за закрила, произтичащи от тези разпоредби, и дали такава подкрепа е релевантна, за да се прецени ефективността или наличието на закрила, осигурявана от държавата по смисъла на член 7, параграф 1, буква а) от тази директива, или, за да се определи съгласно член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 2, буква в) от посочената директива, продължаващото основателно опасение от преследване.

41 В това отношение следва да се провери, на първо място, дали може да се приеме, че социална и финансова подкрепа, осигурена от частни субекти като семейството или клана на съответния гражданин на трета страна, отговаря на изискванията за закрила, произтичащи от член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 7, параграф 2 от Директива 2004/83.

42 Съгласно член 2, буква в) от тази директива поради съществуващи в страната на произход на съответния гражданин обстоятелства той трябва да е изправен пред основателни опасения от преследване, насочено лично срещу него, най-малко поради един от петте мотива, изброени в тази разпоредба. Тези обстоятелства показват, че тази трета страна не закриля своя гражданин срещу актове на преследване (в този смисъл решение от 2 март 2010 г., Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 56 и 57).

43 Както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 58 от заключението си и както бе споменато и в точка 38 от настоящото решение, закрилата, изисквана от член 11, параграф 1, буква д) от посочената директива, е уточнена в член 7, параграф 2 от нея, съгласно който „[о]бикновено закрила се предоставя, когато субектите, посочени в параграф 1 [от този член], вземат разумни мерки, за да попречат на преследването или на тежките посегателства, между другото, чрез съществуването на ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и когато молителят има достъп до тази закрила“.

44 С оглед на този текст закрилата, която се изисква от член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 7, параграф 2 от Директива 2004/83, препраща към способността на третата страна, чийто гражданин е съответното лице, да предотвратява или да санкционира актовете на преследване по смисъла на посочената директива (вж. в този смисъл решение от 2 март 2010 г., Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 59, 67 и 68). Освен това посоченият член 7, параграф 2 се отнася до мерки, взети за предотвратяване на актове на преследване, и до съществуването на ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и санкционирането на такива актове.

45 Член 9 от Директива 2004/83, който определя обстоятелствата, позволяващи актовете да се квалифицират като преследване, в параграф 1 уточнява, че съответните актове трябва да бъдат „достатъчно сериозни“ по своето естество или по повторяемия си характер, за да представляват „тежко нарушение на основните права на човека“, или да представляват съвкупност от различни мерки, която да бъде „достатъчно тежка“, за да засегне индивида по начин, сравним с „тежко нарушение на основните права на човека“. Член 9, параграф 3 от Директивата добавя, че трябва да има връзка между мотивите за преследване, посочени в член 10 от нея, и актовете на преследване.

46 Обикновена социална и финансова подкрепа като посочената в преюдициалното запитване, която се предоставя на съответния гражданин на трета страна, сама по себе си обаче не може да възпрепятства актове на преследване, нито да разкрива, преследва и санкционира такива актове, и следователно не може да се счита, че осигурява закрилата, изисквана от член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 7, параграф 2 от Директива 2004/83. Това по-специално е така, тъй като в случая посоченото социално и финансово подпомагане, изглежда, има за цел не да осигури закрила на ОА от подобни актове, а повторното му установяване в Могадишу.

47 При тези обстоятелства не може да се приеме, че социална и финансова подкрепа като посочената в преюдициалното запитване, осигурена от семейството или клана на съответния гражданин на трета страна, осигурява закрила срещу актове на преследване по смисъла на тези разпоредби.

48 От това следва, на второ място, че подобна социална и финансова подкрепа не е релевантна за преценката на ефективността или наличието на закрила, осигурявана от държавата по смисъла на член 7, параграф 1, буква а) от Директива 2004/83.

49 Това важи в още по-голяма степен, тъй като обикновените икономически затруднения по принцип не попадат в обхвата на понятието „преследване“ по смисъла на член 9 от Директива 2004/83, така че подобна социална и финансова подкрепа, насочена към справяне с подобни трудности, по принцип не би трябвало да оказва влияние върху преценката дали държавната закрила срещу актове на преследване е достатъчна.

50 В случая, тъй като преписката, с която разполага Съдът, не съдържа информация, позволяваща да се приеме, че икономическите трудности, пред които ОА би могъл да се изправи при връщането си в Могадишу, представляват проява на актове на преследване по смисъла на член 9 от посочената директива, те не попадат в обхвата на понятието „преследване“ по смисъла на този член, което обосновава предоставянето и запазването на статута на бежанец.

51 Освен това, макар в съдебното заседание френското правителство да отбелязва, че изключителна материална нищета би могла да бъде релевантна за предоставянето на субсидиарна закрила, от данните в преюдициалното запитване все пак следва, че спорът в главното производство и поставените на Съда въпроси се отнасят не до въпроса дали на ОА може да бъде предоставен статут на субсидиарна закрила, а до прекратяването на статута му на бежанец. Всъщност в това отношение следва да се уточни, че позоваването в преюдициалните въпроси на член 2, буква д) от Директива 2004/83, съдържащ определението за „лице, което може да получи субсидиарна закрила“, трябва да се разбира, с оглед на предоставените от запитващата юрисдикция разяснения и с оглед на всички обстоятелства по преписката, с която разполага Съдът, като отнасящо се до член 2, буква в) от тази директива и следователно се отнася изключително до прекратяването на статута на бежанец на жалбоподателя в главното производство.

52 Освен това, доколкото въпросите на запитващата юрисдикция трябва да се разбират в смисъл, че тя има за цел да установи дали, доколкото клановете в Могадишу евентуално предоставят, освен социалната и финансова подкрепа, и закрила, свързана със сигурността, такава закрила може да бъде взета предвид, за да се провери дали осигуряваната от държавата закрила отговаря на изискванията, произтичащи по-специално от член 7, параграф 2 от Директива 2004/83, следва да се припомни, че за да се определи дали опасенията на бежанеца от преследване вече не са основателни, субектът/субектите на закрила, относно който/които се прави преценка действително ли е налице промяна в обстоятелствата в страната по произход, в съответствие с член 7, параграф 1, букви а) и б) от тази директива, са или самата държава, или партии, или организации, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия (решение от 2 март 2010 г., Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 74).

53 В съответствие с припомнените в точки 38 и 43—46 от настоящото решение изисквания обаче при всички случаи подобна закрила по отношение на сигурността не може да бъде взета предвид, за да се провери дали закрилата на държавата отговаря на изискванията, произтичащи по-специално от член 7, параграф 2 от посочената директива.

54 На трето място, запитващата юрисдикция пита Съда дали наличието на социална и финансова подкрепа, осигурявана от семейството или от клана на съответния гражданин на трета страна, все пак може да бъде взето предвид, за да се определи съгласно член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 2, буква в) от Директива 2004/83 дали продължава да е налице основателно опасение от преследване. Според това тълкуване, възприето от някои съдилища в Обединеното кралство, социална и финансова подкрепа, осигурена от семейството или клана на съответния гражданин на трета страна, би могла, независимо от изискванията за закрила, произтичащи от първата от тези разпоредби във връзка с член 7, параграф 2 от тази директива, да изключи подобно опасение.

55 Съгласно член 2, буква в) от Директива 2004/83 бежанецът по-специално е гражданин на трета страна, който се намира извън страната, на която е гражданин, „поради основателните си опасения от преследване“ по причина на своята раса, вероизповедание, националност, политическите си възгледи или принадлежността си към определена социална група, и който не може или „поради тези опасения“ не желае да се обърне за „закрила“ към тази страна. Когато обстоятелствата, обосноваващи подобно опасение, са престанали да съществуват, статутът на бежанец може да бъде прекратен съгласно член 11, параграф 1, буква д) от тази директива.

56 В това отношение следва да се отбележи, че посочените в член 2, буква в) от Директива 2004/83 условия, свързани с опасението от преследване и със закрилата, са неразривно свързани. Всъщност закрилата, на която се позовава тази разпоредба, както следва от точка 47 от настоящото решение, представлява закрила срещу актове на преследване.

57 Така Съдът вече е постановил, че ако поради съществуващи в страната му на произход обстоятелства съответният гражданин е изправен пред основателни опасения от преследване, насочено лично срещу него, поради поне един от петте мотива, изброени в член 2, буква в) от Директива 2004/83, тези обстоятелства показват, че третата страна не закриля своя гражданин срещу актове на преследване (вж. в този смисъл решение от 2 март 2010 г., Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 57 и 58). Всъщност гражданин на трета страна, който действително е закрилян срещу актове на преследване по смисъла на тази разпоредба, не може да се счита за лице, което основателно се опасява от преследване.

58 Освен това същите обстоятелства, които доказват, че съответната трета страна не закриля гражданина си от актове на преследване, са причина за невъзможността или обоснования отказ на този гражданин да се обърне за закрила към своята страна на произход по смисъла на посочената разпоредба, тоест в смисъла на способността на тази страна да предотврати или санкционира актове на преследване (решение от 2 март 2010 г., Salahadin Abdulla и др., C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, EU:C:2010:105, т. 59).

59 Ето защо, за да се определи дали съответният гражданин на трета страна основателно се опасява от преследване в страната си на произход по смисъла на член 2, буква в) от Директива 2004/83, следва да се вземе предвид наличието или липсата на закрила срещу актове на преследване в тази трета страна.

60 Закрилата срещу актове на преследване, съществуващи в трета страна, обаче позволява да се заключи, че няма основателни опасения от преследване по смисъла на тази разпоредба, само ако тя отговаря на изискванията, произтичащи по-специално от член 7, параграф 2 от тази директива.

61 Всъщност, тъй като условията, посочени в член 2, буква в) от посочената директива, са свързани с опасението от преследване и със закрилата срещу актове на преследване, които, както е видно от точка 56 от настоящото решение, са неразривно свързани, те не могат да бъдат разгледани в зависимост от отделен критерий за закрила, а трябва да се преценяват с оглед на изискванията, предвидени по-специално в член 7, параграф 2 от същата директива.

62 Освен това от член 1 от Директива 2004/83 по-специално следва, че член 7, параграф 2 установява минималните изисквания относно закрилата срещу актове на преследване, съществуващи в третата страна на произход на заинтересованото лице, която може евентуално да възпрепятства предоставянето на статут на бежанец на това лице. Тълкуване, че съществуващата в тази трета страна закрила може да изключи основателно опасение от преследване, дори и да не отговаря на тези изисквания, би могло да постави под въпрос минималните изисквания, поставени от последната разпоредба.

63 С оглед на изложените по-горе съображения на първия, втория и третия въпрос следва да се отговори, че член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 7, параграф 2 от Директива 2004/83 трябва да се тълкува в смисъл, че евентуална социална и финансова подкрепа, осигурена от частни лица като семейството или клана на съответния гражданин на трета страна, не отговаря на изискванията за закрила, произтичащи от тези разпоредби, и поради това не е релевантна нито за да се прецени ефективността или наличието на закрила, осигурявана от държавата по смисъла на член 7, параграф 1, буква а) от тази директива, нито за да се определи съгласно член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 2, буква в) от тази директива продължаващото основателно опасение от преследване.

По съдебните разноски

64 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

1) **Член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила, трябва да се тълкува в смисъл, че посочената в тази разпоредба „закрила“ във връзка с прекратяването на статута на бежанец трябва да отговаря на същите изисквания като произтичащите, по отношение на предоставянето на този статут, от член 2, буква в) във връзка с член 7, параграфи 1 и 2 от тази директива.**

2) **Член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 7, параграф 2 от Директива 2004/83 трябва да се тълкува в смисъл, че евентуална социална и финансова подкрепа, осигурена от частни лица като семейството или клана на съответния гражданин на трета страна, не отговаря на изискванията за закрила, произтичащи от тези разпоредби, и поради това не е релевантна нито за да се прецени ефективността или наличието на закрила, осигурявана от държавата по смисъла на член 7, параграф 1, буква а) от тази директива, нито за да се определи съгласно член 11, параграф 1, буква д) във връзка с член 2, буква в) от тази директива продължаващото основателно опасение от преследване.**

Подписи